

Korábbi számainkban beszámoltunk arról az expedícióról, amely a szovjet „Vize professzor” nevű tudományos kutatóhajóval a Déli-sarkra tart. A nemzetközi kutatógárda tagjai között magyar résztvevő is van: Vissy Károly, az Országos Meteorológiai Intézet tudományos csoportvezetője, aki a november 9-i, leningrádi indulás óta a Magyar Ifjúság hasábjain számolt be a kutatóhajó útjáról, az expedíció tagjainak életéről, tevékenységéről. Legutóbb (Magyar Ifjúság 1972. 2. szám) a Leningrád-Kanári-szigetek útvonal élményeivel ismerkedtünk meg. Most megérkezett a legújabb tudósítás, mely már az örök jég birodalmának közelében íródott:

AZ ANTARKTISZ KAPUJÁBAN

Egy hónap telt el legutóbbi, Las Palmas-i jelentésem óta, ez az idő azonban egy évnek is megfelelő. Las Palmasban még a mi kora őszi éjszakák megfelelő idő volt, felhőszakadással, napsütéssel, tengeri fürdőzéssel, kirándulással.

A „Gran-Canaria”-i tavasz után, szinte átmenet nélkül értük el az igazi trópusi nyarat, tikkasztó meleget, tűzforró fedélzettel és szinte áthatolhatatlannak látszó felhőszakadásokkal, zivatarokkal. Az Egeenlítő felé vezető trópusi térségben az esős évszak kezdetén voltunk. Délebbre haladva már csak a majdnem merőlegesen lefelé tűző napsütés maradt. Kánikula ide, fülledtség oda, a tudományos mérések, kutatások a hajón rendszeresen folytak. Egymás után tűntek el a víz alatt a hidrológiai szondák és emelkedtek a magasba a rádiószondák. A „szputnyik” laboratóriumban az amerikai ESSA-8 mester-séges hold által kisugárzott fényképekből nap mint nap szép mozaiktérképek születtek az atlanti-afrikai térség felhőzetéről. Időjárás-előrejelző munkánkban ezek nyújtották az egyik legnagyobb segítséget, hisz az óceánon nagyon kevés az időjárást észlelő állomás, rádiószonda-mérés. Mivel a London által kisugárzott és a facsimilén vett térképekről szép lassan le-hajóztunk, szovjet kollégámmal nekiláttunk az időjárás térképek rajzolásának. Az afrikai időjárás állomáshálózat jelentéseit és az óceánon közlekedő néhány hajó időjárás táviratát a táviróközpont szerezte be. Ezekből készültek, naponta kétszer, hosszú töprengés után és sokszor nem kevés fantáziával a trópusi időjárást ábrázoló térképeink. Prognózist azonban mindennap készíteni kellett és kell az egész úton, és ha „szegény ember vízzel főz” módszerrel is, de eleget tettünk a feladatnak.

Hogyan röplabdázzunk tengeren?

A hajót azonban úgy el-képzelné, mint csak komoly tudományos munkát végző úszó kutatóintézetet, tévedés lenne. Főképp nem így volt ez az út első szakaszán, amikor 130-140 „munkanélküli” utasa is volt a „Vize professzor”-nak. Ezek a „szezonkák”-zók és „zimovkák”-zók voltak, akik azóta már a hatodik földrézst jég-tépetek. Az első csoport, a „szezonkák”-zók a nyári félévben végeznek majd munkát az Antarktiszon, a második csoport, a „zimovkák”-zók pedig komoly munkával, kutatásokkal töltik majd az irigylésre éppen nem méltó telet, távol otthonuktól. Asztaltisz, súlyemelő- és ökölvívó-felszerelés, röplabda, mindez azt szolgálta, hogy a nehéz megpróbáltatások elé néző kutatóknak, mérnököknek, orvosoknak, technikusoknak módjuk legyen fenntartani kondíciójukat. Legszelemesebb megoldása a röplabdának van. A hátsó fedélzet épp akkora, mint egy pálya. A korlát mögött 6-8 méter mélységben már a tenger-víz található. A pálya fölé benyúlik egy hosszú rúd, akárcsak apáink korában az úszómesterek tanítórúdja, és hosszú madzaggal ehhez van kötve a labda. Néha ugyan bonyodalma-kat okoz a lábak közé tekerődő spárka, de a játék azért nagyszerűen megy. Esténként a „kocogók” hosszú sora kigyózik a fedélzeten körbe-körbe. Mozielő-adások, diafilm-bemutatók, műkedvelő hangversenyek segítenek siettetni a hosszú óceáni utazás lassan múló idejét. Az út trópusi szakaszán két esemény volt a legjelentősebb. Az első, november utolsó napján az Egeenlítőn átkelés tiszteletére rendezett hagyományos ünnepség és újoncavatás volt. A másik az ezt követő napon történt. Ekkor születésnapot ünnepeltünk, mégpedig hajónknak, a

— Prognózist mindennap készíteni kellett

„Vize professzor”-nak 5. születésnapját. Es itt elnézést kell kérnem az olvasótól. Az előző írásaim egyikében adott információ téves volt. A „Vize professzor” nem 2, hanem 5 éve készült el, és nem a rostocsi, hanem az NDK-nak egy másik, a wismári hajógyárában. Az Egeenlítő tiszteletére rendezett Neptun-ünnep annyi érdekességet, vidám epizódot eredményezett, hogy erről később, hazatérésem után külön írok.

A neveket fába vészték

A születésnap reggel kezdődött, a vadonatúj zászló ünnepélyes felvonásával. Ezt követte a hajón születésétől fogva dolgozó tengerészek, és tudományos dolgozók megjutalmazása. Ebéd után újabb ünnepség a fedélzeten. Ekkor osztotta ki a kapitány a „keresztlevelet”, a cikornyás betűkkel megírt, színes nagy diplomát, amely örökre igazolja az Egeenlítőn való átkelést. Itt mutatták be azt a csodálatosan szép fafa-ragású, majdnem 1 négyzetméteres könyvet, amelynek falemez lapjai egykét-re az út tiszteletére írt verset vészték fel cikornyás betűkkel, a másik oldalon pedig a hajó utasainak aláírása, szintén fába véste. Ezzel azonban még nem ért véget a születésnap. Este műkedvelő koncert volt, a hajón alakult amatőr beatzenekarral és a 250 ember között szép számmal rejtő-ző tehetségek fellépésével. Az Egeenlítő tájékán derült ki, hogy egy bridsz-klub megalakulásához is megfelelő számú bridselőt visz a hajó. Mondanom sem kell, a klub percek alatt megalakult. Titkára egy szovjet és az egyetlen magyar kutató lett. Lengyelországban elterjedt játék a bridsz, a bolgár kolléga világszavargásaiból ismeri, a szovjet geofizikus pedig a legmegfelelőbb helyen (egy hosszú telet töltött az egyik angol antarktisi kutatóállomáson) szerezte tudományát. A legérdekesebb talán a játék nyelve volt, amely angol-francia-ma-

— Az utasok egy része rövid kirándulásra indul a „Vize professzor”-ról

— Az átszállás a pingvin nézőközönség előtt történt

gyar—lengyel szakkifejezésekkel állt. A legjobb eredményt a „nyelvi”-magyar vegyescsapat érte el. A játék esténként a négy résztvevő mellett legalább 40 kibiccelt foyt, akik eleinte hallgattak, Szent Ilona szigeténél már vitakoztak, Dél-Afrika közelében már veszekedtek, és a Jöreménység foka után megalakították a kezdő, de annál lelkesebb második asztalt.

Az igazi Iményt a természet nyújtja

A hajón kialakult élet, a hajó folyó életnek kialakult rendszere van. Ahhoz, hogy minden munkát elvégezzünk és maradjon idő a szórakozásra, pihenésre is nagyon pontos beosztás kell élni. De bármennyire is lekötö az embert a munkája vagy a szórakozás, fél szemem mind az óceánt lesi. Az igazi Iményt, a nagy újdonságot a tenger, a természet nyújtja színeivel, mozgásával, haragjával, vagy csendjével. Elővilágítás és a látóhatár szélén kor megjelenő

— Az utasok egy része rövid kirándulásra indul a „Vize professzor”-ról

— Az átszállás a pingvin nézőközönség előtt történt

lanatban felhőbe burkoló Jöreménység foka, mind megannyi nagyszerű élmény, amit magamfajta szárazföldi hazámfia, azt hiszem, sohasem tud elfelejteni.

Átszállás pingvinközönség előtt

A Jöreménység foka után, elhagyva Afrikát és egyúttal az Atlanti-óceánt, a tenger képe hamar megváltozott. Bár a hajó lassan haladt, Marion szigetét minden 6 órában 2 órára megálltunk hidrológiai mérésekre, mégis hamar elértük az Antarktisz körüli ciklonövezetet. Téliresre fordult az idő. Lassan megszűntek a fedélzeti mozgási lehetőségek, szórakozások. Előkerültek a tengeri betegség elleni tabletták, és 140 ember elkezdett készülni, hisz utunk végcéljához, az Antarktiszhoz közeledtünk. A természet azonban közbeszólt, a 140 ember igen, a „Vize professzor” azonban nem érte el tervezett útjának első antarktisi állomását, Mologozsna-ját. A part előtt még mindig 150-200 kilométer széles jégtakaró húzódik. Ezért a következő döntés született: Az összefüggő jég határán hajónk találkozott az „Ob”-bal, az antarktisi váltást szállító másik három hajó legnagyobbjával, és az összes nem hajóállományban levő ember átszállt az „Ob”-ra. Még azok is, akik eredetileg tovább utaztak volna a „Vize professzor”-ral. A két hajó összekapcsolása az átszállás és átrakodás december 15-ről 16-ra virra-

dó, de a le nem menő Nap által teljesen megvilágított éjszaka zajlott le, a hajók körüli jégtáblákon totyogó kis déli pingvin-nézőközönség szurkolása mellett.

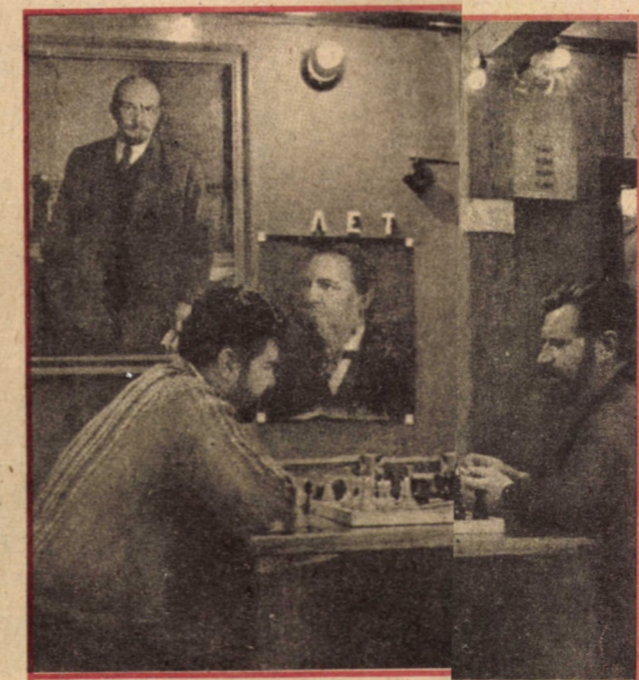
A viszontlátásra: Budapesten

Számomra ez a nap csaldást és örömet egyaránt hozott. Csalódást, mert lemaradt az Antarktiszra tervezett első partraszállásom. Örömet az a kérdés, amit a hajó tudományos kutató-sainak vezetője és a hajó kapitánya intézett hozzám. Mégpedig azt, hogy vállalam el a hajó szinoptikai munkájának vezetését Ausztráliáig.

Az eredeti terv az volt, hogy ezt a munkát a szovjet kolléga Ausztrálián át Mirnijig vezeti, és ott felváltja őt az egyik hazatérő szinoptikus. Azóta a kérdés kibővült és így én Leningrád, bár szorongva, de elvállaltam a szolgálat vezetését.

Azóta a „Vize professzor” orrát északkelet felé fordítva lassan kifelé buk-dácsol a ciklonövezetből, hogy egy-két nap múlva megérkezzen az ausztráliai nyárba. A hajón minden csendes, elköltözött a 140 „munkanélküli”, megszűnt a zsi-bongó élet. Számomra azonban, saját szakmai programom mellett eleget téve új feladatkörömmek, szinte repül az idő. Hátra van még három nap Ausztráliában, egy hét az Antarktiszon, két nap ismét a Kanári-szigeteken és közben körülbelül 6 hét a vízen. Ezekről már otthon számolok majd be, márciusban.

— Klubdelután a Déli-sark felé tartó kutatóhajón

— Az Egeenlítőn való átkelést az „újoncavatás” tette emlékezetessé

